Ministry of Digital Governance, Hellenic Republic
Digitally signed by Ministry of Digital Governance, Hellenic Republic
Date: 2022.04.27 12:44:06 EEST
Reason:
Location: Athens

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Εσωτερικών

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
Δ/ΝΣΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ Τ.Α.
Τμήμα Οργάνωσης Τ.Α. Α΄ Βαθμού

«Νομική υποστήριξη αιρετών δήμων»

Αριθμός Εγκυκλίου: 273
Α.Π.: 25837/19-4-2022
Α.Δ.Α.:

Περιεχόμενα

Εισαγωγή 3

Α. Νομική υποστήριξη αιρετών των δήμων, υπό το φως των νέων διατάξεων 3

Β. Περιεχόμενο νομικής υποστήριξης αιρετών από τους δήμους 4

Γ. Προϋποθέσεις εφαρμογής της ρύθμισης ως προς την ιδιότητα του αιρετού οργάνου και του φερόμενου ποινικού αδικήματος 4

Δ. Διαδικασία υποβολής και αποδοχής αιτήματος παροχής νομικής υποστήριξης και χρόνος καταβολής σχετικών εξόδων 6

Παράρτημα 8

Εισαγωγή

Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) υλοποιείται με τις πρωτοβουλίες, τη δράση και την άσκηση των καθηκόντων των αιρετών τους οργάνων, μονομελών και συλλογικών, με νομική βάση την πρόβλεψη του άρθρου 102 του Συντάγματος και νομιμοποιητική βάση την έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, μέσω των αυτοδιοικητικών εκλογών και των αποτελεσμάτων τους.

Η συνταγματική επιταγή και η - κατ΄ εφαρμογή αυτής - πολιτική και διοικητική εκπροσώπηση των Ο.Τ.Α. από τα αιρετά τους όργανα απαιτεί τη νομοθέτηση της νομικής τους υποστήριξης, καθώς τα αιρετά πρόσωπα της τοπικής αυτοδιοίκησης καλούνται, συχνά, να λάβουν αποφάσεις που ενδέχεται να τους οδηγήσουν σε δικαστικές διενέξεις.

Στο πλαίσιο αυτό οι δήμοι, ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, υποχρεούνται να παράσχουν νομική υποστήριξη στα αιρετά τους όργανα, τα οποία τέλεσαν, εκ της αιρετής τους ιδιότητας, πράξεις ή παραλείψεις στο πλαίσιο άσκησης των καθηκόντων τους.

Παράλληλα, το δικαίωμα των αιρετών της τοπικής αυτοδιοίκησης στη νομική τους υποστήριξη, με την τήρηση των προϋποθέσεων που προβλέπει ο νόμος, συμβάλλει στην απρόσκοπτη υλοποίηση των καθηκόντων τους και στην προαγωγή των πρωτοβουλιών ή/και της λήψης αποφάσεων, που ο ρόλος τους απαιτεί.

Α. Νομική υποστήριξη αιρετών των δήμων, υπό το φως των νέων διατάξεων

Σε συνέχεια του άρθρου 52 του ν. 4735/2020 (Α΄197)[1], ο νομοθέτης με τις διατάξεις του άρθρου 11 του ν. 4915/2022 (Α΄63)[2] παρεμβαίνει πιο στοχευμένα, προκειμένου να ρυθμίσει με διακριτό τρόπο τη νομική υποστήριξη των αιρετών της τοπικής αυτοδιοίκησης από εκείνη που προβλέπεται για τους υπαλλήλους των φορέων του δημοσίου τομέα. Η παρέμβαση αυτή κρίνεται αναγκαία καθώς έρχεται να αποκαταστήσει τη διακριτή θέση των αιρετών των δήμων από το δημοσιοϋπαλληλικό σώμα, εστιάζοντας στο διπλό τους ρόλο, ως διοικητικά και πολιτικά όργανα, με άμεση νομιμοποίηση από το εκλογικό σώμα.

Επιπλέον, με τις νέες ρυθμίσεις του άρθρου 11 του ν. 4915/2022, η καταβολή των εξόδων της νομικής υποστήριξης των αιρετών μπορεί να λάβει χώρα, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, και κατά την προκαταρκτική διαδικασία και όχι

[1] Το άρθρο 52 του ν. 4735/2020, αντικατέστησε το άρθρο 52 του ν. 4674/2020 (Α΄53). Με το άρθρο 46 του ν. 4915/2022 καταργείται ρητά η παρ. 4 του άρθρου 52 του ν. 4674/2020, όπως ίσχυε, σχετικά με τη νομική υποστήριξη αιρετών τοπικής αυτοδιοίκησης.

[2] Στο Παράρτημα παρατίθεται το κείμενο της διάταξης του άρθρου 11 του ν. 4915/ 2022 (Α’ 63).

υποχρεωτικά μετά την έκδοση αθωωτικής απόφασης ή την παύση της ποινικής δίωξης ή αρχειοθέτησης της υπόθεσης.

Β. Περιεχόμενο νομικής υποστήριξης αιρετών από τους δήμους

Η **υποχρέωση** από τον δήμο παροχής νομικής υποστήριξης στα αιρετά του όργανα, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου, έχει **πολλαπλό περιεχόμενο**.

i. Το **νομικό περιεχόμενο**

Συνίσταται στην υποχρέωση του δήμου, εφόσον υποβληθεί σχετική αίτηση του αιρετού, να εκκινήσει τη διαδικασία, προκειμένου η οικονομική επιτροπή με απόφασή της **να εγκρίνει ή να απορρίψει το αίτημα** προς νομική υποστήριξη του αιρετού οργάνου, ενώπιον δικαστηρίων ή δικαστικών αρχών.

ii. Το **οικονομικό περιεχόμενο**

Συνίσταται σε αυτή καθαυτή τη διαδικασία που θα οδηγήσει την οικονομική επιτροπή στην απόφασή της για **καταβολή** από τον δήμο των αιτούμενων εξόδων νομικής εκπροσώπησης του αιρετού, είτε πριν, είτε μετά την έκδοση **σχετικής αθωωτικής πράξης ή απόφασης δικαστικής αρχής για παύση της ποινικής δίωξης ή θέσης της στο αρχείο.**

iii. Το **ουσιαστικό περιεχόμενο**

Η νομική υποστήριξη αφορά, είτε στη νομική εκπροσώπηση των αιρετών από πληρεξούσιο δικηγόρο που συμβάλλεται για τον ανωτέρω σκοπό με το δήμο, ανά υπόθεση, είτε στη νομική εκπροσώπηση των αιρετών διά ή μετά πληρεξούσιου δικηγόρου της επιλογής τους.

Γ. Προϋποθέσεις εφαρμογής της ρύθμισης ως προς την ιδιότητα του αιρετού οργάνου και του φερόμενου ποινικού αδικήματος

Για την ενεργοποίηση του άρθρου της νομικής υποστήριξης των αιρετών οργάνων από τους δήμους στους οποίους έχουν ασκήσει τα αιρετά τους καθήκοντα, πρέπει να συντρέχουν, **σωρευτικά, οι ακόλουθες προϋποθέσεις**.

i. Στο πεδίο εφαρμογής της ρύθμισης εμπίπτουν τα **αιρετά όργανα** των δήμων και της ενδοδημοτικής τους αποκέντρωσης, δηλαδή ο δήμαρχος, οι αντιδήμαρχοι, οι δημοτικοί σύμβουλοι, οι σύμβουλοι και οι πρόεδροι κοινοτήτων.

ii. Η σύνδεση της **νομικής υποστήριξης** των αιρετών με αδικήματα τα οποία διαπράττουν **κατά την άσκηση των καθηκόντων τους** καταλαμβάνει, **πλέον ρητά**, στο ρυθμιστικό πεδίο της σχετικής διάταξης και πρόσωπα που **είχαν την ιδιότητα αιρετού οργάνου** κατά τον χρόνο τέλεσης του φερόμενου αδικήματος. Καταλαμβάνει δηλαδή και

πρόσωπα, τα οποία κατά τον χρόνο διενέργειας προκαταρκτικής εξέτασης ή άσκησης ποινικής δίωξης, δεν διατηρούν τη σχετική αιρετή ιδιότητα, καθώς έληξε η θητεία τους[3], καθ΄ οιονδήποτε τρόπο.

iii. Στο πεδίο εφαρμογής της ρύθμισης εμπίπτουν τα **αιρετά όργανα,** εφόσον τους αποδίδεται ποινικό αδίκημα το οποίο φέρεται να τελέστηκε κατά την άσκηση των αιρετών τους καθηκόντων **όχι, όμως, επ΄ ευκαιρίας άσκησης αυτών**. Τα ποινικώς διωκόμενα αδικήματα πρέπει να τελούν σε αιτιώδη συνάφεια με την άσκηση των καθηκόντων τους ως αιρετοί, δηλαδή να αφορούν πράξεις ή παραλείψεις που τελέστηκαν εντός του πλαισίου που ορίζουν οι νόμοι και οι κανονιστικές πράξεις για την εφαρμογή μίας προβλεπόμενης αρμοδιότητάς τους και όχι επί της ευκαιρίας άσκησης των αιρετών τους καθηκόντων.[4].

iv. Το δικαίωμα νομικής υποστήριξης αιρετών από τους δήμους στους οποίους άσκησαν τα αιρετά τους καθήκοντα, αφορά στην τέλεση **μόνο ποινικών αδικημάτων** και -κατά συνέπεια- **τη νομική τους υποστήριξη** σε **ποινικές** και όχι σε αστικές, πειθαρχικές ή διοικητικές διαφορές.

v. Η διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης ή η άσκηση ποινικής δίωξης δεν πρέπει να είναι συνέπεια καταγγελίας εκ μέρους οργάνου του δήμου ή της περιφέρειας ή άλλης δημόσιας υπηρεσίας ή κατόπιν έκθεσης ή πορίσματος ανεξάρτητης διοικητικής αρχής (Εθνική Αρχή Διαφάνειας κ.ά.). Η προϋπόθεση αυτή συντρέχει και στην περίπτωση παροχής νομικής υποστήριξης σε περίπτωση άσκησης ένδικου μέσου.

Εφόσον υποβληθεί καταγγελία ή πορισματική έκθεση από τα ανωτέρω όργανα και ακολούθως διενεργηθεί προκαταρκτική εξέταση ή ασκηθεί ποινική δίωξη, τότε ο διωκόμενος αιρετός δεν μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα της νομικής υποστήριξης.

Ως δημόσια υπηρεσία ή ανεξάρτητη διοικητική αρχή **δεν νοείται** η Εισαγγελική Αρχή, καθώς ο Εισαγγελέας είναι ο εκ του νόμου αρμόδιος για την άσκηση ποινικής δίωξης ή τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης[5].

---

[3] Άρθρο 11 παρ. 6 του ν. 4915/2022, «*Η νομική υποστήριξη προς τους αιρετούς των Ο.Τ.Α. παρέχεται και κατόπιν της καθ΄ οιονδήποτε τρόπο περάτωσης της θητείας τους στον οικείο Ο.Τ.Α., για αδικήματα που τους αποδίδεται ότι διέπραξαν κατά το χρόνο αυτής και κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους».*

[4] Π.χ. η άσκηση σωματικής βίας, επ' ευκαιρία άσκησης των αιρετών καθηκόντων τους, είναι παράνομη και διώκεται ποινικά.

[5] Άρθρο 27 Κώδικα Ποινικής Δικονομίας «*Άσκηση της ποινικής δίωξης και ανεξαρτησία της αρχής που την ασκεί*»: «1. *Την ποινική δίωξη την ασκεί στο όνομα της Πολιτείας ο εισαγγελέας των πλημμελειοδικών. Στα πρωτοδικεία Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης και Πατρών ο εισαγγελέας εφετών ορίζει, ειδικά για την άσκηση της ποινικής δίωξης κατά ανηλίκων, έναν εισαγγελέα πρωτοδικών και τον αναπληρωτή του. 2. Τα πρόσωπα που σύμφωνα με την παρ. 1 ασκούν την ποινική δίωξη είναι, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και με την επιφύλαξη των σχετικών διατάξεων του οργανισμού των δικαστηρίων και των άρθρων 333, 334 και 335 του κώδικα, ανεξάρτητα από κάθε άλλη αρχή, καθώς και από τα δικαστήρια όπου υπηρετούν. 3. Κατηγορούσα αρχή είναι ο εισαγγελέας κάθε δικαστηρίου*.»

Δ. Διαδικασία υποβολής και αποδοχής αιτήματος παροχής νομικής υποστήριξης και χρόνος καταβολής σχετικών εξόδων

i. Η έγκριση του δήμου για παροχή νομικής υποστήριξης των αιρετών του οργάνων δίδεται μετά από:

α) αίτηση του ενδιαφερόμενου αιρετού στην αρμόδια υπηρεσία του Ο.Τ.Α. για την άμεση διαβίβασή της στην οικονομική επιτροπή και στον δικηγόρο ή νομικό σύμβουλο που υπηρετεί στον οικείο δήμο,

β) εισήγηση του δικηγόρου ή του νομικού συμβούλου που υπηρετεί στον οικείο δήμο,

γ) απόφαση της οικονομικής επιτροπής,

δ) παροχή νομικής υποστήριξης από πληρεξούσιο δικηγόρο που συμβάλλεται για τον ανωτέρω σκοπό με το δήμο, ανά υπόθεση, ή νομικής εκπροσώπησης διά ή μετά πληρεξούσιου δικηγόρου της επιλογής του αιρετού.

Σε περίπτωση που στο δήμο δεν υπηρετεί δικηγόρος με πάγια έμμισθη εντολή, τηρείται η ακόλουθη διαδικασία:

α) αίτηση του ενδιαφερόμενου αιρετού στην αρμόδια υπηρεσία του δήμου για την άμεση διαβίβασή της στην οικονομική επιτροπή,

β) απόφαση της οικονομικής επιτροπής για ανάθεση σε δικηγόρο σύνταξης σχετικής εισήγησης,

γ) εισήγηση δικηγόρου,

δ) απόφαση της οικονομικής επιτροπής,

ε) παροχή νομικής υποστήριξης από πληρεξούσιο δικηγόρο που συμβάλλεται για τον ανωτέρω σκοπό με το δήμο, ανά υπόθεση, ή νομικής εκπροσώπησης διά ή μετά πληρεξούσιου δικηγόρου της επιλογής του αιρετού.

ii. Η νομική υπηρεσία του δήμου ή ο νομικός σύμβουλος που υπηρετεί στον οικείο δήμο ή ο δικηγόρος στον οποίο έχει ανατεθεί η σύνταξη σχετικής εισήγησης οφείλει να προβεί σε, καταρχήν, έλεγχο των στοιχείων της υπόθεσης και να αναφέρει τους λόγους που δικαιολογούν ή όχι τη νομική υποστήριξη του αιρετού.

iii. Η οικονομική επιτροπή δεν υποχρεούται να δεχθεί την εισήγηση του δικηγόρου ή του νομικού συμβούλου, είτε αυτή είναι θετική, είτε είναι αρνητική. Σε κάθε, όμως, περίπτωση η απόφαση της οικονομικής επιτροπής πρέπει να είναι ειδικά αιτιολογημένη σχετικά με το λόγο μη αποδοχής της εισήγησης.

iv. Σε **περίπτωση θετικής απόφασης** της οικονομικής επιτροπής για παροχή νομικής υποστήριξης, ο δήμος υποχρεούται να καταβάλει τα έξοδα στα οποία υποβάλλονται οι αιρετοί κατά την προκαταρκτική διαδικασία ή με την ιδιότητα του κατηγορουμένου.

Εάν, όμως, οι αιρετοί καταδικασθούν αμετάκλητα, υποχρεούνται να επιστρέψουν το ποσό των εξόδων που κατέβαλε ο δήμος.

v. Σε περίπτωση **απορριπτικής απόφασης** της οικονομικής επιτροπής για παροχή νομικής υποστήριξης, τα ως άνω έξοδα καταβάλλονται, εφόσον για τις ποινικές υποθέσεις εκδοθεί:

- τελεσίδικη απόφαση, με την οποία τα ως άνω πρόσωπα κηρύσσονται αθώα ή απαλλάσσονται των κατηγοριών, ή
- τελεσίδικο βούλευμα δικαστικού συμβουλίου, με το οποίο παύει οριστικά η ποινική δίωξη εναντίον τους, ή
- η υπόθεση τεθεί στο αρχείο.

.

Για περαιτέρω διευκρινίσεις ή πληροφορίες αναφορικά με τα διαλαμβανόμενα στην παρούσα εγκύκλιο, μπορείτε να απευθύνεστε στην ηλεκτρονική διεύθυνση info@ypes.gr, καθώς και στους παρακάτω υπαλλήλους.

ΟΝΟΜΑ	ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
Νάσαινα Δέσποινα	2131364378
Γαλάνης Κώστας	2131364348
Γεωργακοπούλου Παρασκευή	2131364337
Διαμάντη Μαρία	2131364390
Ζαγορίτης Λάζαρος	2131364332
Μπουδούρης Γιώργος	2131364362
Οικονομίδης Δημήτρης	2131364313

Την παρούσα εγκύκλιο μπορείτε να την αναζητήσετε και στον ιστότοπο του Υπουργείου Εσωτερικών, στην ηλεκτρονική διεύθυνση https://www.ypes.gr.

Ο Γενικός Γραμματέας
Εσωτερικών και Οργάνωσης

Μιχάλης Ι. Σταυριανουδάκης

Αποδέκτες:

1. Αποκεντρωμένες Διοικήσεις
2. Δήμοι της Χώρας

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Υπουργού
2. Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού

Παράρτημα

Άρθρο 11 του ν. 4915 /2022 (Α΄63)

Νομική υποστήριξη αιρετών Τοπικής Αυτοδιοίκησης

1. Οι Ο.Τ.Α. υποχρεούνται να παρέχουν νομική υποστήριξη στα αιρετά τους όργανα ενώπιον των δικαστηρίων ή των δικαστικών αρχών, σε περίπτωση διενέργειας προκαταρκτικής εξέτασης ή άσκησης ποινικής δίωξης σε βάρος τους για αδικήματα που τους αποδίδεται ότι διέπραξαν κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους. Η ανωτέρω νομική υποστήριξη δεν παρέχεται, σε περίπτωση ποινικής δίωξης ύστερα από καταγγελία εκ μέρους δημόσιας υπηρεσίας ή ανεξάρτητης διοικητικής αρχής.
2. Η νομική υποστήριξη αφορά είτε στη νομική εκπροσώπηση των αιρετών από πληρεξούσιο δικηγόρο που συμβάλλεται για τον ανωτέρω σκοπό με τους Ο.Τ.Α., ανά υπόθεση, είτε στη νομική εκπροσώπηση των αιρετών διά ή μετά πληρεξούσιου δικηγόρου της επιλογής τους.
3. Η νομική υποστήριξη των αιρετών παρέχεται, μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου, εισήγηση του δικηγόρου ή νομικού συμβούλου που υπηρετεί στον οικείο Ο.Τ.Α. και απόφαση της Οικονομικής επιτροπής. Αν δεν υπηρετεί δικηγόρος με πάγια έμμισθη εντολή, η εισήγηση γίνεται με ανάθεση σε δικηγόρο από την οικεία Οικονομική επιτροπή. Σε περίπτωση θετικής απόφασης της Οικονομικής επιτροπής, ο Ο.Τ.Α. καταβάλει τα έξοδα στα οποία υποβάλλονται οι αιρετοί κατά την προκαταρκτική διαδικασία ή με την ιδιότητα του κατηγορουμένου. Σε περίπτωση απορριπτικής απόφασης της οικονομικής επιτροπής, τα ως άνω έξοδα καταβάλλονται, εφόσον για τις ποινικές υποθέσεις: α) εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση, με την οποία τα ως άνω πρόσωπα κηρύσσονται αθώα ή απαλλάσσονται των κατηγοριών, ή τελεσίδικο βούλευμα δικαστικού συμβουλίου, με το οποίο παύει οριστικά η ποινική δίωξη εναντίον τους ή β) τίθεται η υπόθεση στο αρχείο. Εάν οι αιρετοί καταδικασθούν αμετάκλητα, υποχρεούνται να επιστρέψουν στον φορέα τις ως άνω δαπάνες.
4. Στις περιπτώσεις εφαρμογής του παρόντος, τα έξοδα βαρύνουν τον προϋπολογισμό του οικείου φορέα. Το αιτούμενο ποσό δεν δύναται να υπερβαίνει το τριπλάσιο του ποσού αναφοράς κάθε διαδικαστικής πράξης ή παρεχόμενης υπηρεσίας, όπως προσδιορίζεται στους πίνακες αμοιβών του Κώδικα Δικηγόρων (ν. 4194/2013, Α' 208). Η καταβολή των ανωτέρω δαπανών γίνεται, εφόσον προσκομισθούν τα νόμιμα παραστατικά.
5. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται, υπό την προϋπόθεση ότι η προκαλούμενη δαπάνη έχει προβλεφθεί στους προϋπολογισμούς των οικείων φορέων.
6. Η νομική υποστήριξη προς τους αιρετούς των Ο.Τ.Α. παρέχεται και κατόπιν της καθ΄ οιονδήποτε τρόπο περάτωσης της θητείας τους στον οικείο Ο.Τ.Α., για αδικήματα που τους αποδίδεται ότι διέπραξαν κατά το χρόνο αυτής και κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους.